Fontosabb gazdasági események

A Kis- és Középvállalkozások, Kereskedelem, Idegenforgalom és Szabadfoglalkozások Minisztériuma elindította a következő öt támogatási programot:

– A Kis- és Középvállalkozások Vásárának – TIMM 2008 – megszervezésére irányuló program, nyilvánosságra hozva a Hivatalos Közlöny 2008. június 4/418-as számában.

– A KKV-k számára az újraberuházott profit értékhatáráig terjedő összegű fejlesztési támogatási program, nyilvánosságra hozva a Hivatalos Közlöny 2008. június 9/434-es számában.

– Üzletátruházás támogatására irányuló program – nyilvánosságra hozva a Hivatalos Közlöny 2008. június 6/428-as számában.

– Az Országos Szövetkezeti Vásár – TINCOOP 2008 – megszervezésére irányuló program, nyilvánosságra hozva a Hivatalos Közlöny 2008. június 4/418-as számában.

– Piaci szolgáltatások és termékek forgalmazása fejlesztését és korszerűsítését célzó program, nyilvánosságra hozva a Hivatalos Közlöny 2008. június 9/431-es számában.

További négy országos programot átküldtek a Hivatalos Közlöny számára, és ezeket hamarosan nyilvánosságra hozzák:

– A menedzser nők vállalkozói kultúrájának fejlesztésére irányuló program;

– A kis- és középvállalkozások továbbképzési és tanácsadási szolgáltatásokhoz való hozzáférését támogató program;

– Kisipart és kézművességet támogató program;

– A fiatalok vállalkozói készségeinek fejlesztésére irányuló START program.

További információk elérhetők a Kis- és Középvállalkozások, Kereskedelem, Idegenforgalom és Szabadfoglalkozások Minisztériumának honlapján: http://www.animmc. ro/programe/programe2008/.

*

Furcsa jelenséget észlelhetünk a magyar dél-alföldi országrész román határhoz közeli részén, ahol mindinkább terjedő gyakorlattá vált, hogy a szomszédos Romániából odatelepültek visszajárnak dolgozni a romániai cégekhez. A határ mellett sorjáznak Vámospércs, Létavértes, Pocsaj, Kismarja, Nagykereki, Ártánd, amelyekről közvetlenül vagy kis kerülővel át lehet lépni a Magyar Köztársaság és Románia államhatárát. Az itt élő munkavállalók reálisan teszik fel a kérdést önmaguknak: hol dolgozzanak, itthon vagy a néhány kilométernyire levő külföldön? Erre a válasz leginkább ugyanaz: ahol van munka, és ahol jobban megfizetik azt.

A munkába járók nagy része idénymunkás. Az utóbbi időben jellemzővé vált, hogy a határ két oldalán élők aszerint járnak át a szomszédba, ahogyan az időszerű mezőgazdasági munkák diktálják. Ha a romániai területeken van szükség a dolgos kézre, mert egy ott népszerű kultúra termését kell betakarítani, idejönnek a magyarok, ha meg Magyarországon, odamennek a romániaiak. Létavértesen több tucatra tehető azok száma, akik Nagyváradra vagy a „szomszédba" járnak dolgozni.

*

A bővülő román borpiac tavaly 450 millió euró forgalmat bonyolított le, az idén 10 százalékkal nagyobb forgalom várható. A legismertebb cégek, mint a Murfatlar, a Vincon Vrancea, a Jidvei, a Cotnari és a Vinexport Focsani vállalatok forgalmi értékben 64 százalékos, az eladott mennyiségben 49,4 százalékos piaci részesedést birtokolnak. A legnagyobb boripari vállalat, a Murfatlar idén 50 millió euró körüli forgalmat tervez elérni, ami a tavalyinál 15–20 százalékkal magasabb. Forgalmát a múlt évben 20 százalékkal növelte, mintegy 20 millió palackbort értékesítve. A vállalat 1,1 millió eurós beruházással új palackozósort létesített.

A 18,7 százalékos piaci részesedésű Cotnari Co. tavaly 24,5 millió eurós forgalmat bonyolított le, 10,5 millió palackbort értékesített. Az idén 28 milliós forgalmat tervez. Ennek érdekében a vállalat több mint tízmillió eurót szán ebben az évben beruházásokra.

*

A gazdasági élet egyik velejárója a mecénásság is, ami az emberiség kultúrtörténetében nem egy maradandó alkotást hozott létre. A művészetek iránti érzékenység nem zárja ki a gazdasági tevékenység hatékonyságát. Pénz nélkül nincs művészet. Ezzel kapcsolatban Kolozsvár városi tanácsa példaértékű lépést tett, melyben nem kis szerepet játszottak az RMDSZ-tanácstagok is, élükön Molnos Lajossal, aki a Városi Kultúra Tanács elnöke.

Ez év áprilisától a Kolozsvári Állami Magyar Színház teljes jogú tagja lett az **Európai Színházi Unió**nak. Ennek is köszönhető, hogy a bukaresti Lucia Sturza-Bulandra színházzal együtt elnyerte azt a lehetőséget, hogy közösen megrendezhetik 2008. november 2. és december 18. között a XVII. Európai Színházi Unió Nemzetközi Fesztiválját, amelyen 400 színművész és 500 nemzetközileg is ismert személyiség fog meghívottként részt venni.

Kolozsváron a városi tanács a városi pénzalapból 700 000 lej vissza nem térítendő juttatásban részesíti a társrendező Állami Magyar Színházat. Ez a legnagyobb pénzösszeg, melyet a városi tanács kulturális célra ebben az évben kiadott. A VII. alkalommal megrendezésre kerülő Erdélyi Nemzetközi Filmfesztiválra (TIFF) 400 000 lejt

utaltak ki. A kolozsvári magyar színtársulat Európa 12 leghíresebb színházának produkcióját fogja vendégül látni.

Mivel a 2008-as év a Reneszánsz, valamint a Nemzetközi Párbeszéd éve is, a színház előcsarnokában kiállítások és különböző eszmecserék lesznek az említett eseményekkel, témákkal kapcsolatban. Ez a színházi esemény a maga nemében páratlan a város történelmében. A világ minden részéből érkeznek Kolozsvárra olyan színházi személyiségek, akik felkészültségüknek köszönhetően tudnak újat mondani a színház világáról.

*

Hargita megye Románia egyik legszegényebb térsége. Gazdasági elemzők szerint a hegyvidéki települések fejlesztésében elsősorban a régió természeti adottságai játszhatnak szerepet, ennek kiaknázása a beruházók nélkül azonban nem valósulhat meg. Csíkország télen-nyáron sok hazai és külföldi látogatót vonz. A természeti látványosságok megközelítése azonban egyelőre nehézkesnek mondható, annak ellenére, hogy az országutak javítására jelentős összegeket fordítottak az utóbbi években: hiányzik még az autópálya, a repülőtér és a megfelelő infrastruktúra is. Az újonnan megválasztott megyei és önkormányzati képviselők a vállalkozókkal közösen most egy olyan program kidolgozását tervezik, amellyel vonzóbbá tehető Hargita megye a beruházók és a turisták számára egyaránt.

*

Romániában mára lényegében alacsony a munkanélküliség, a statisztikák szerint az aktív lakosság 3,8 százaléka munkanélküli, szemben a 7 százalék körüli uniós átlaggal. Ez még nem a belső fellendülés eredménye, a munkaképesek tekintélyes csapata egyszerűen elhagyta az országot, már Románia 2007-es csatlakozása előtt. A folyamat az Unióba való belépés után tovább erősödött, hiszen a belföldi fizetéseknél mindenhol többre számíthattak a munkavállalók. Hivatalos adatok szerint ma a külföldön dolgozók száma megközelíti a kétmilliót, de egyes becslések inkább a hárommilliót valószínűsítik – csupán Olaszországban több mint egymillió román állampolgár dolgozik. Az elvándorlás rövid időn belül szakemberhiányhoz vezetett, mindenekelőtt a könnyűiparban és az építőiparban; piaci szereplők szerint országosan közel 300 ezer asztalosra, festőre, kőművesre és lakatosra volna szükség. A hiány enyhítésére Bukarest állásbörzéket szervez a legfontosabb célországokban, vagyis Spanyolországban és Olaszországban az ott dolgozó román állampolgárok számára, kevés sikerrel: az eddigi három börze nyomán alig százan tértek haza. A romániai vállalkozások így külföldről kénytelenek pótolni a munkáskezeket: a már megszokott Ukrajna, illetve a Moldovai Köztársaság mellett Kína és Banglades is a küldő országok között van. Az sem szenzáció már, hogy Magyarországról is járnak át dolgozni:

mint Winkler Gyula RMDSZ-es európai parlamenti képviselő, az Európai Parlament nemzetközi kereskedelmi és régiófejlesztési bizottságának tagja elmondta, Románia nyugati megyéiben több ezerre tehető a magyarországi vendégmunkások száma. A volt kereskedelmi miniszter úgy tudja, főleg a temesvári, illetve az aradi ipari övezetben sok a magyarországi munkavállaló, de Bihar vagy Szatmár megyébe is gyakran ingáznak. Az Unió 400 millió eurós határ menti régiófejlesztési hozzájárulása meghozta gyümölcsét – emelte ki Winkler –, Erdély nyugati fele jelentős gazdasági fellendülésen ment keresztül. A trend mindenképpen megfordult, Romániából már csak elvétve járnak át Magyarországra dolgozni, míg a magyar vendégmunkások száma Romániában a közeljövőben jelentősen növekedni fog – tette hozzá a képviselő. Az elmondottakat Cseh Áron, Magyarország leköszönő kolozsvári főkonzulja is megerősítette: pontos adattal a konzulátus sem rendelkezik, de tudják, hogy a magyarországi munkavállalók egyre nagyobb számban érkeznek Romániába, jellemzően az anyaország keleti, fejletlenebb régióiból. Az ingázókat főleg közműépítéseknél, útépítéseknél, nagyobb ingatlan-beruházásoknál alkalmazzák, s akkora a harc értük, hogy az olcsó munkaerő sem igazán olcsó már: a bérek egy év alatt átlag 25 százalékkal emelkedtek, a bérköltségek növekedési ütemét tekintve Románia a harmadik helyen áll az EU-ban. Az áprilisi nettó átlagbér 1282 lej volt – reálértékben 14,9 százalékkal magasabb az egy évvel korábbinál –, a minimálbér összege a januári emelés óta 500 lej (136 euró). A kormány július elsejével további 40 lejes emelést tervezett, ám a negatív makroadatok tükrében ettől elállt: Paul Păcuraru munkaügyi miniszter szerint az emelés olyan bérlavinát indítana be, aminek a fedezetét a gazdaság jelenlegi állapotában nem tudná kitermelni. A szakszervezetek általános sztrájkot és utcai megmozdulásokat helyeztek kilátásba.

*

A 2004/346-os törvény alapján bejegyzett kis- és középvállalkozásoknak (KKV), szövetkezeteknek kiírt pályázat célja a romániai székhelyű mikro-, kis- és középvállalkozások fejlesztésének támogatása az újrabefektetett bruttó profit keretein belül, a versenyképesség növelése és megszilárdítása. Azok a vállalkozások pályázhatnak, amelyek legalább egy éve működnek, melyeknek nincs köztartozásuk, a cég nettó árbevétele nem haladja meg az 50 millió eurót, mérlegfőösszege a 43 millió eurót. Az alkalmazottak létszáma 1–249, Románia területén működnek és jegyezték be, saját tőkével rendelkező kereskedelmi vállalatok, nem állnak felszámolás, csődeljárás alatt, és tevékenységük nincs felfüggesztve, nem folyamodtak az amortizáció felgyorsításához (a 2003/571-es törvény alapján), a profitot teljesen és részlegesen befektették, az előző évben pozitív volt a mérlegük, nem igényeltek nehézséget enyhítő támogatást (OJC 2004/244). A támogatott beruházást legalább három évig fenn kell tartani, a pályázat csak új gépek vásárlását támogatja, lízing- és másodkézből vásá-

rolt terméket nem. A támogatás típusa: vissza nem térítendő. Utófinanszírozás, vagyis a támogatást a befektetés megvalósulása után fizetik ki. Azok a vállalkozások pályázhatnak, amelyek az elmúlt három évben (két eltelt és a folyó év) DeMinimis-támogatásban részesültek, és elérték a 200 000 eurós kumulatív támogatást.

A pályázat hivatalos leadási ideje 2008. október 10., a pályázati keret kiapadásáig folyamatosan lehet kérelmezni. Pályázati űrlapot és felvilágosítást igényelni az uniós projektek marosvásárhelyi kidolgozási központjától (CEPU) lehet, postacím: Piața Victoriei nr. 36, Tg. Mureş, tanácsadók/telefon: Magos Erzsebet – 0751 244 009, Kocsis Loránd – 0751 244 006, telefon/fax: 0265 233 028.

*

A hitelezési feltételek enyhítését célzó szabályok az idei év kezdetétől lettek kötelezőek a kereskedelmi bankok számára, most viszont a jelek szerint szigorítás várható. Elsősorban a pesszimista becsléseket is meghaladó infláció miatt, legalábbis a tervezet kapcsán a napokban nyilatkozó Mugur Isărescu jegybanki kormányzó szerint, aki egyébként már hónapok óta hangoztatja, hogy a bankok túl könnyedén hiteleznek.

A közvitára bocsátott szabálytervezet két lényeges ponton szigorítaná a hitelezési szabályokat. Egyrészt, a bankok a hitelfogyasztó jövedelmének beszámításánál az ügyfél előző évi, adóhivatalnál bejelentett jövedelménél legtöbb 20%-kal magasabb jövedelmi szintet vehetnének figyelembe. Ezt az előírást azért vezetné be a BNR, mert a bankok többsége az igénylők fizetési bizonylatain kívül egyéb jövedelmeket is beszámítanak a hiteligényléskor. Az igénylő adóhivatalban bejelentett előző évi jövedelméről adóhivatali bizonylatot is kellene kérni a tervezet szerint. A másik lényeges szigorítás pedig a hitelkockázati felmérésre vonatkozik, ennél a jegybanki tervezet szerint a bankoknak a létező legpesszimistább forgatókönyvet kellene figyelembe venniük. Azaz a lehető legmagasabb kamat, kezelési díj és a leghátrányosabb valutaárfolyamok alapján kellene a hitelkockázatot felmérjék a bankok, így értelemszerűen romlanának a fogyasztók hitelkilátásai.

*

Negatívan zárták az első félévet a világ tőzsdéi, a tavalyi év végén kirobbant subprime (nem elsőrendű) jelzálogkölcsönök okozta válság jelentős esésbe fordította a tőkepiacokat. A megtakarításokat nyersanyagokba, mindenekelőtt olajba fektették, amivel megnőtt az alapanyagok ára (év eleje óta az olaj világpiaci ára közel 50%-kal lett magasabb), és ezzel elindult egy erős inflációs nyomás, ami a jegybankokat az alapkamatok növelésére sarkallta, ez pedig a fogyasztás és ezáltal a gazdasági termelés visszafogását eredményezte. Immár hivatalosan is a stagfláció állapotába ke-

rült a világgazdaság, hiába a feltörekvő gazdaságok növekedése, mert a fejlett világ fogyasztásának csökkenését nem tudják ellensúlyozni. A világ legnagyobb gazdaságának, az amerikainak az adatai egyre inkább a recessziót jelzik előre.

Ebben a világgazdasági helyzetben nem meglepő, hogy a román tőzsde az elmúlt nyolc év legrosszabb teljesítményét mutatja az idei első félévben, és ezt a rossz szereplést még a kitűnő gazdasági növekedés sem tudta ellensúlyozni, sőt, ettől függetlenül a bukaresti tőzsde részvényei a nyugati tőzsdéknél is rosszabbul teljesítettek, aminek több oka is van. Egyrészt az elmúlt években hatalmasat nőttek a román részvények árai, így az év elején már fundamentálisan is túlértékelt papírokról beszélhettünk. Igaz, ezen értékelések idejétmúltakká váltak a bizonytalan világgazdasági helyzetben, elemzők szerint jelenleg értelmetlen fundamentális alapokról beszélni, sokkal inkább a technikai elemzések mutathatnak valamit. Ami pedig a román tőzsde technikai mutatóit illeti, egyértelmű, hogy a 2008. év első féléve immár nemcsak korrekciót, hanem csökkenő trendet hozott. Amihez hozzájárult az is, hogy a gyenge nemzetközi hangulat távol tartotta a külföldi befektetőket a román piactól, így inkább a hazai, többnyire spekulatív tranzakciók voltak jelen a parketten, amit jól jelez a rendkívül magas volatilitás (az ár ingadozásának mértéke), illetve a nagyon alacsony forgalom is. Ennek közös következménye, hogy a tőzsdeindexek több mint harmadával érnek kevesebbet, mint az év elején, ami a térségben az egyik legnagyobb esést mutatja.

Mindenekelőtt a pénzügyi szektor papírjai (SIF-ek, bankpapírok, brókerrészvények) estek jelentőset az első félévben. Az öt pénzügyi befektetési alap (SIF) indexe (BET-FI) 40% körüli (mintegy 1,2 milliárd eurós) csökkenést mutat. Százalékos arányban a legjelentősebb csökkenést a tőzsdei tranzakciókkal foglalkozó BRK papírok „teljesítették", 65%-kal érnek kevesebbet. A tőzsdei társaságok piaci értékét (kapitalizációját) tekintve a BRD vesztett legtöbbet az értékéből, év eleje óta 1,65 milliárd euróval ér kevesebbet, de mintegy félmillió eurót veszített értékéből a Transilvania Bank (TLV) is. Ugyancsak rosszul teljesítettek az ingatlanpiac szereplői, a román tőzsdén jegyzett Impact (IMP) papírjai több mint felével érnek kevesebbet. De a fogyasztás csökkenéséből adódó problémák jelentkeztek a gyógyszeriparban is, a Biofarm (BIO) részvényára – igaz, rossz pénzügyi befektetései miatt is – ugyancsak vesztett 50%-ot.

Pozitív meglepetést csak a kémiai ipar mutatott, az Azomures (AZO), illetve az Amonil Slobozia (AMO) papírjai az idei félév nyertesei, amelyek az élelmiszerpiac megugró árainak és azáltal a felfutó műtrágyakereslet miatt teljesítettek kiemelkedően. Az AZO papírjai 3,3-szor annyit érnek, mint az év elején. Ugyancsak pozitív eredményt mutat a kikötői szolgáltatásokat végző SOCEP Konstanca (SOCP), amely a tulajdonosok közötti árfelhajtó versenynek köszönheti mintegy 50%-os növekedését.

Szintén jelentős esést könyvelhetnek el az energiaszektor szereplői, a Transelectrica (TEL) és a Transgaz (TGN), amelyek 40% körüli esést produkáltak.

Bár a piaci helyzet nem támogatta, öt nyilvános kibocsátásra (IPO) is sor került az idei első félévben. Ebből négy (Casa de Bucovina – turisztikai szektor, Contor Group – ipari szektor, STK Emergent – pénzügyi befektetési alap és Teraplast – PVC csőgyár) sikeresen zárult, igaz, közülük kettőnek (Contor és STK) a papírjaival még mindig nem lehet kereskedni. Az építőipari Pomponio tőzsdei bevezetése azonban sikertelen volt.

Első alkalommal került sor egy nemzetközi értékpapír román piaci bevezetésére is, az ERSTE Bank értékpapírjaival Bécs és Prága után a bukaresti börzén is lehet kereskedni.

Elemzők szerint egyre kevesebb az esély, hogy a második félévben a tőzsde ledolgozza a mostani esést, hiszen ehhez közel 60%-os növekedést kellene elérnie. Viszont az árak egyre inkább kiváló belépési pontokat mutatnak, amelyek hosszú távon mindenképpen szép hozamokat ígérnek.

*

Az Európai Beruházási Bankkal (BEI) kötött partnerkapcsolata alapján a BRD Groupe Société Générale a kis- és középvállalkozások (KKV) fejlesztést célzó beruházásait támogató új hitelterméket bocsátott piacra. A BRD és a BEI már 2003 óta működik együtt, a két pénzintézet nemrég újabb finanszírozási egyezményt írt alá „BEI globális kölcsön III" címmel. Eddig a BRD a BEI alapjaiból 61 millió eurót fordított beruházási hitelekre, amiből több mint 200 projektet támogattak. A BRD hozzájárulása saját forrásaiból az összeg 50%-át tette ki. A BRD-n keresztül lebonyolított hitelprogramnak két komponense van, az egyik a legtöbb 250 alkalmazottat foglalkoztató KKV-k támogatására irányul, a másikat a legtöbb 3000 alkalmazottat foglalkoztató középvállalatok vehetik igénybe. A BEI forrásaiból nyújtott beruházási hitel a BRD hitelprogramját kiegészítő, lejben, euróban vagy USD-ben igényelhető alacsony költségű hitel, legtöbb 20 éves futamidővel. A BRD közlése szerint a BEI forrásaiból magán- és közhasznú társaságok környezetvédelmi célzatú, infrastruktúra-fejlesztési, racionális energiafelhasználásra irányuló, egészségügyi és oktatási projektjei is finanszírozhatók. A projektek értéke 40 ezertől 50 millió euróig terjedhet, a BEI és a BRD forrásaiból az összérték legtöbb 75%-a hitelezhető. A BRD saját közlése szerint a romániai magánszektor referenciabankjának tekinthető, kihelyezett hiteleinek több mint 65%-a irányul a cégszektor finanszírozására, a mikrovállalkozásoktól a nagyvállalatokig terjedően, emellett a bank önkormányzati projekteket is finanszíroz.

Összeállította:
Csomafáy Ferenc